

EXPERIENȚE PEDAGOGICE DE VALORIFICARE TIC ÎN FORMAREA CONTINUA A COMPETENȚEI EVALUATIVE A CADRELOR DIDACTICE

Claudiu CHINDRIS,

doctorand, Școala Doctorală Științe ale Educației,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, RM,
profesor, Colegiul Național Pedagogic „Regele Ferdinand”,
Sighetul Marmației, **România**
ORCID: 0009-0002-8053-6990

Rezumat. *Fundamentarea praxiologică a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice în perspectiva dezvoltării competențelor profesionale este în concordanță cu politicile europene și naționale, și vizează:*

- asigurarea libertății și drepturilor pentru alegerea formei de instruire continuă e-learning în perspectiva educației pe parcursul vieții;
- formarea/dezvoltarea competenței digitale, prevăzută de Codul educației și UE;
- eficientizarea procesului educațional și de conducere prin utilizarea TIC;
- compatibilizarea învățământului din R. Moldova cu cel european, modern prin adaptare la strategia „e-Europa - o societate informațională pentru toți”;
- conceperea dezvoltării sociale în baza unui învățământ inovativ, deschis, concurențial;
- schimbarea infrastructurii de echipament tehnologic atât a centrelor de formare continuă, cât și a instituțiilor prestatoare de astfel de servicii, care devin și furnizoare de servicii cu utilizarea TIC.

Cuvinte-cheie: *experiență pedagogică, formare continuă, cadre didactice, tehnologii informaționale și comunicaționale.*

PEDAGOGICAL EXPERIENCES OF VALUING ICT IN CONTINUOUS TRAINING OF EVALUATION COMPETENCE OF TEACHING STAFF

Summary. *The praxiological foundation of the e-education system of the continuous training of the teaching staff from the perspective of developing professional competence is in accordance with European and national policies and aims at:*

- ensuring the freedom and rights to choose from of continuous e-learning training from the perspective of life long education;
- training developing digital competence stipulated in the Education Code;
- streamlining the educational and management process through the use of ICTs;
- ensuring the compatibility of the education in the Republic of Moldova with the European modern era through adaptation to „e-European information society for all „strategy”;
- conceptualizing social development based on an innovative, open, competitive education, changing the technological equipment infrastructure of both continuous education centres, as well as the institutions providing such services, which also become service providers with the use of also become service providers with the use of ITC.

Keywords: *pedagogical experience, training of the continuous education of the teaching staff.*

Repere teoretice ale învățării în mediul virtual.

În perspectiva dezvoltării învățământului sunt cunoscute trei paradigme.

Prima paradigmă a învățământului este axată pe transmiterea de cunoștințe, a unor modele prestabilite, bazate pe memorare și reproducere cu specificul său de organizare pe sistemul de instruire la clasă-lecție.

A doua paradigmă vizează învățământul ca spațiu de dezvoltare a capacităților individuale, având la bază analiza cognitivă a dezvoltării, aceasta este paradigma instruirii problematizate, dezvoltative.

A treia paradigmă este paradigma culturală și este semnificativă prin proiectarea învățământului pe bază de obiective și competențe și deci a promovării unui management bazat pe competențe care, prin crearea de condiții, duc spre autodeterminare

și autorealizare, stimulează interesul elevilor pentru învățare și autoinstruire.

Perspectiva constructivistă asupra învățării, teoriile respective (constructivismul cognitivist- Piaget [5], constructivismul social - Vâgotski, aplicarea constructivismului în pedagogie- Brunner) [2] se centrează, spre deosebire de cele cognitive, pe subiectul uman implicat în procesul de învățare. Individul își construiește, deconstruiește și reconstruiește activ propria înțelegere și cunoaștere asupra lumii prin intermediul experienței și a reflecției asupra acesteia. Perspectiva constructivistă, utilizând TIC pentru dezvoltarea competențelor didactice în procesul de formare continuă, oferă condiții pentru realizarea cerințelor pedagogice ale învățării colaborative, sprijinite de noile tehnologii spre competența evaluativă. Din punct de vedere practic, implicațiile teoriilor constructiviste asupra învățării sunt următoarele:

- învățarea trebuie să fie un proces activ, care să permită cadrelor didactice învățarea cu sens și procesarea informației la un nivel înalt de asigurare a procesului de formare continuă;
- cadrele didactice trebuie să-și construiască propria cunoaștere, în măsura în care este posibil, acest lucru se realizează în mediul virtual prin oferirea de informații și cunoștințe „la prima mână”, care nu au trecut prin procesul de prelucrare cognitivă al tutorelui.

Acest lucru le permite cursanților să contextualizeze și să personalizeze ei înșiși informațiile.

- învățarea colaborativă trebuie încurajată, deoarece prin aceasta este facilitată construcția cunoașterii.
De regulă, un tutor preia una din funcțiile profesorului, fiind construit pentru a-1 conduce pe elev, pas cu pas, în însușirea unor noi cunoștințe sau formarea unor deprinderi după o strategie stabilită de proiectantul softului;
- softul de simulare, permite reprezentarea controlată a unui fenomen sau sistem real, prin intermediul unui model cu comportament analog. Prin lucrul cu modelul se oferă posibilitatea modificării unor parametri și observării modului în care se schimbă comportamentul sistemului;
- softul de exersare, intervine ca un supliment al lecției din clasă, realizând exersarea individuală necesară însușirii unor date, proceduri, tehnici sau formarea unor deprinderi specifice; ele îl ajută pe profesor să realizeze activitățile de exersare, permițând fiecărui elev să lucreze în ritm propriu și să aibă mereu aprecierea corectitudinii răspunsului dat;
- softul de investigare, nu prezintă utilizatoru-

lui informațiile deja structurate (calea de parcurs), ci este un mediu de unde elevul poate să își extragă singur informațiile;

- softul tematic de prezentare abordează subiecte/teme din diverse domenii (arii curriculare) din programa școlară, propunându-și oferirea unor oportunități de lărgire a orizontului cunoașterii în diverse domenii;
- softul de testare/evaluare reprezintă gama cea mai variată, întrucât specificitatea lor depinde de mai mulți factori - momentul testării, scopul testării, tipologia interacțiunii (feedback imediat sau nu) - aceste softuri apar uneori independente, altele făcând parte integrantă dintr-un mediu de instruire complex;
- softurile utilitare sunt instrumente; dicționare, hărți, tabele, editoare;
- jocurile educative sunt softuri în care sub forma unui joc se atinge un scop didactic;
- softurile de administrare și management educațional sunt produse program de suport al activităților școlare sau de instruire în general;
- laboratoarele virtuale sunt softuri de simulare a lucrărilor de laborator de fizică, chimie, biologie.

Implementarea Concepției de dezvoltare a competențelor didactice în sistemul e-Educație de formare continuă se asigură prin intermediul formatorilor pregătiți și implicați în activitate prin metoda de „cascadă” urmând traseul de pregătire: formatori centrali-formatori regionali- formatori instituționali-cadre didactice și manageriale. La prima vor fi selectați și pregătiți fondatorii centrali (5-7 persoane) în instituțiile/organizațiile specializate din țară și străinătate.

Pregătirea formatorilor regionali pentru utilizarea sistemului e-Educație în procesul de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale și a utilizării TIC în procesul educațional și de conducere prin aplicare de softwareuri educaționale se va realiza la conlucrare cu organele de învățământ locale. A treia etapă vizează realizarea programului de formare a formatorilor din unitățile școlare, care, respectiv, vor desfășura activitatea de formare a cadrelor didactice din unitățile școlare. Astfel, metoda „cascadă” va permite în ultimă instanță implicarea activă a cadrelor didactice în procesul de formare continuă prin e-learning, precum și a utilizării TIC în procesul educațional prin aplicare de software-uri educaționale.

Implementarea Concepției sistemului Educație de formare continuă, din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale a cadrelor didactice preuniversitare, va conduce la:

- conceperea și construcția practică a sistemului Educație de formare continuă a cadrelor didactice;
- elaborarea de programe de formare continuă a cadrelor didactice preuniversitare în tehnologia e-Educație;
- elaborarea de softuri educaționale specializate pentru disciplinele de bază (exemple) și de aplicare în procesul de conducere a clasei;
- identificarea cadrului metodologic de dezvoltare a competențelor evaluative ale cadrelor didactice preuniversitare, în TIC;
- determinarea de criterii și indicatori privind gradul de funcționalitate a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice preuniversitare, precum și de caracteristici cantitative și calitative ale utilizării sistemului e-Educație în dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice preuniversitare;
- valorificarea sistemului Moodle și a funcțiilor sale în dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice preuniversitare în tehnologia e-Educație.

Acestea în ansamblu vor deveni prin deschiderea oferită un bun al tuturor cadrelor didactice în problema abordată.

Realizarea celor preconizate în raport cu nevoile solicitanților va contribui la:

Ameliorarea eficienței procesului de educație și formare - la nivelul curricular și la nivelul practicii didactice:

- aprofundarea cunoștințelor specifice disciplinei;
- abordarea interdisciplinara pe parcursul formării;
- utilizarea strategiilor didactice flexibile;

Codului Educației formare optimă în funcție de cerințele sociale și individuale, dreptului la o dezvoltare liberă a capacităților, dreptului de participare la luarea deciziilor pentru varianta/modalitatea de formare continuă [4]. Implicarea masivă a cadrelor didactice și manageriale în această activitate se asigură prin aplicarea metodei de „cascadă» în pregătirea formatorilor și a participanților, prin organizarea cursurilor de formare continuă în tehnologia învățământului la distanță, acțiuni care vor contribui la eficientizarea procesului educațional și de conducere datorită utilizării TIC, asigurându-se, astfel, libertatea și drepturile solicitanților pentru alegerea formei de instruire continuă, dar și compatibilizarea învățământului la cerințele strategiei „e- Europa - o societate informațională pentru toți”.

Domeniile de aplicare a Concepției dezvoltării competențelor didactice și manageriale prin e-lear-

ning în sistemul de formare profesională continuă sunt științifice, educației de culturalizare pedagogică. Concepția reprezintă suportul conceptual și praxiologic principal în proiectarea sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale a documentelor normative (regulamente, Programe etc.) elaborarea instrumentarului didactic și tehnologic, desfășurarea și evaluarea activităților de formare și de cercetare a domeniilor respective.

Structura Concepției reprezintă un sistem de componente definitorii ale domeniului.

În R. Moldova este deschis demersul teoretic și praxiologic pentru fiecare categorie de utilizatori.

Totodată, se înregistrează o evoluție limitată a utilizării metodei e-learning de instruire în procesul de formare continuă a cadrelor didactice care se datorează unui șir de factori precum: inconsecvența factorilor de decizie privind îndeplinirea necondiționată a prevederilor legale în acest domeniu; crearea condițiilor pentru asigurarea libertății și a drepturilor de alegere, inclusiv a metodei e-learning de instruire continuă; lipsa cadrului normativ-metodologic de organizare și desfășurare a instruirii online; incapacitatea de a depăși „tradiționalismul» în conceperea modului de învățare/educare, dar și conștientizarea faptului ca e-learning nu vine să revoluționeze educația, ci să extindă, să dezvolte procesul educațional; deprinderi practice slabe de utilizare a calculatorului și insuficiența acestora sau gradul înalt de uzură; lipsa de motivare, susținere a profesorilor, care aplică în practicile educaționale acest tip de învățare, aspect, care cu timpul prin exemple pozitive, convingătoare va fi conștientizat de cadrele didactice și manageriale. În condițiile tendinței de aderare a R. Moldova la UE, învățământul trebuie să se armonizeze la standardele educaționale și tehnologiile contemporane în scopul dezvoltării potențialului creativ al resurselor umane, în aceste circumstanțe, se impune sistemul e-Educație conceput drept „rezultatul convergenței a două tendințe istorice în educație: învățământul la distanță și utilizarea tehnologiei în sala de clasă” [3].

În această perspectivă, profesorul, managerul, devine actorul propriei orientări, oferă dreptul de a discerne asupra priorităților, edificând profilul său optim, eficient și democratic. Activitatea și în tehnologia e-Educația se reconfigurează în domenii de aplicare inerente actului pedagogic- managerial, promovându-se conceptul de autonomie a acțiunii și reflecție asupra acțiunii.

Codul Educației (art. 126) reglementează formarea continuă la distanță și această posibilitate în activitatea de formare continuă a cadrelor didactice trebuie explorată în R. Moldova [4], precum se face

în țările avansate, fapt care asigură drepturile cadrului didactic de a-și alege forma de instruire continuă, în special e-learning, care oferă premise importante pentru o învățare dinamică și permanentă, facilitează integrarea TIC în procesul de formare continuă și de instruire.

Proiectarea și implementarea sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice în perspectiva dezvoltării competenței evaluative produc o schimbare a mentalității acestora, facilitează valorificarea potențialului resurselor umane, performanțelor actorilor educaționali și, în consecință, contribuie la o modernizare de anvergură a sistemului educațional prin utilizarea noilor tehnologii informatice, apropiindu-ne de conceperea de cyber-societate și cyber-școală (clase virtuale), deziderat care implică medierea computerizată a accesului la procesul educativ și digitalizarea activităților didactice, guvernare electronică, cursuri Online, interacțiuni virtuale, software educaționale, suporturi educaționale digitale tot mai larg aplicate în practicile educaționale.

Demersul inovator de dezvoltare a competențelor didactice în sistemul e-Educație de formare continuă urmează să respecte următoarele principii:

- Principiul fundamentării empirice și al centralismului științific;
- Principiul unității și integrității componentelor sistemului de formare continuă;
- Principiul racordării la transformările socio-educaționale;
- Principiul inovării permanente;
- Principiul racordării la opțiunile și interesele individuale;
- Principiul coerenței;
- Principiul eficienței.

Cadrul metodologic al programei de dezvoltare a competențelor didactice prin e-learning în sistemul de formare continuă.

Programele de formare continuă trebuie să consolideze autonomia profesională, acestea fiind concepute astfel încât să reflecte izomorfismul între formarea cadrelor didactice și formarea elevilor, la nivelul de predare-învățare, promovându-se conceptul de autonomie a acțiunii și reflecție asupra acțiunii. Astfel, componenta factorială de bază a competenței autonomiei formării continue urmează să se coreleze cu competența pedagogică întâlnită la „profesorul bun” și la „managerul de succes” (calități regăsite și în documentele UE): inteligența, stabilitatea emoțională, considerație, obiectivitatea, atractivitatea, cooperarea, flexibilitatea, calitatea și varietatea metodelor/practicilor profesionale, comunicarea, responsabilitatea, expertiza științifică, interdependența, formarea/învățarea continuă+ex-

periența productivă educațională, empatia, tehnicile informaționale.

În această perspectivă, cadrul de referință al programelor de dezvoltare a competențelor didactice și manageriale în tehnologia e-Educație întrunește următorul set de competente: competențe metodologice; competențe de comunicare și relaționale; competențe psihosociale; competențe de evaluare a elevilor; competențe de management al carierei; competențe tehnice și tehnologice; competențe de reflecție și dezvoltare profesională.

Programele de tip modular cuprind finalitățile de formare-competențe generate și specifice și încorporează structura:

- conceptualizare/prelucrarea informației;
- reflecție;
- aplicație;
- evaluare.

Repartizarea timpului activităților prevede:

- Sesiuni în sală, față-n față videoconferințe în care cursanții pot lucra în echipă și pot interacționa nemijlocit cu colegii și cu mentorul - 10%.
- Sesiuni de instruire la distanță, tutoriale, mediate de resurse digitale, care permit cursanților să se autoinstruiască folosind materiale multimedia interactive - 50 %.
- Aplicații practice, reflecții - 30%.
- Examene, proiecte - 10%.

Competențele profesionale, necesare vor fi dezvoltate în procesul de formare continuă la anumite specialități didactice, sunt determinate de Nomenclatorul de specialități. Platforma de învățământ electronic dispune de proceduri specifice fiecărei categorii de utilizatori. Rolurile atribuite categoriilor în cadrul unui curs pot fi:

- Administratorul, care determină felul în care arată site-ul, poate face orice modificare pe site, are acces la toate cursurile, dar de obicei nu participă la ele;
- Creatorul de curs (course creator) - are dreptul să creeze cursuri noi;
- Profesorul (teacher) poate face orice în cadrul unui curs, inclusiv modificarea activităților, administrarea și predarea lor, notarea studenților. Drepturile și responsabilitățile profesorului includ și asigurarea de resurse didactice pentru disciplinele predate, în format electronic (note de curs, teste, materiale video etc); asigurarea, pregătirea și realizarea activităților prevăzute în Planul anual al activităților, pentru care este responsabil; introducerea testelor de autoevaluare; adăugarea și eliminarea de instrumente și activități din curs; înregistrarea sau excluderea de cursanți; controlul unităților de notare pentru di-

ferite activități; supravegherea, evaluarea activităților cursanților și consilierea acestora; postarea de evenimente pe grupe și cursuri în calendar etc.;

- Tutorele (non-editing teacher, professor fără drepturi de editare) este cadrul didactic care gestionează cursul, conduce studenții în procesul învățării, îi motivează, interacționează cu aceștia și le evaluează activitatea” (Higgison, 2001). Îndrumarea se realizează individualizat și în grup, prin întâlniri directe, programate/anunțate (de ex., consultații săptămânale, întâlniri față-în-față organizate la Facultate) și prin forumuri de discuții organizate în acest scop pe platforma virtuală care constă în consilierea cursanților. Activitatea tutorelui este centrată pe nevoile cursantului, plasându-1 în centrul procesului de învățământ;
- Vizitatorul poate vizualiza cursul, dar nu are dreptul să descarce resursele, să intervină în modificarea/predarea activităților, dar și în notarea cursanților.

Evaluarea formativă și sumativă online oferă o gamă mult mai generoasă de opțiuni care variază de la bateria de teste grilă cu un singur răspuns corect la răspunsuri multiple, la (eseuri, întrebări cu răspuns liber, permite integrarea de imagini, secvențe video, stabilirea sistemului de notare automată, toate acestea aducând plus-valoare evaluării cursanților.

Tipurile de itemi propuși pentru crearea testelor de sistem sunt:

- a) **Întrebări corelate.** Se testează abilitatea cursanților de a asocia diferite părți ale aceluiași concept ;
- b) **Întrebări cu alegere multiplă.** Cursantul alege o singură variantă corectă sau mai multe variante corecte dintre mai multe răspunsuri ;
- c) **Întrebări cu răspuns scurt.** Ca răspuns la o întrebare, cel examinat scrie un cuvânt sau o frază. Pot fi mai multe răspunsuri corecte, fiecare variantă aducând un anumit număr de puncte ;
- d) **Întrebări cu răspuns de tip adevărat/fals.** Ca răspuns la o întrebare, cel examinat alege una dintre cele două variante de răspuns: Adevărat sau Fals ;

- e) **Eseul.** Cursantul scrie un eseu, care este evaluat manual de profesor ;
- f) **Descrierea imaginii/obiectului/resursei audio-video ;**
- g) **Întrebări de tip numeric - adunare, scădere, înmulțire, împărțire etc. ;**
- h) **Întrebări de tip calcul** - aflarea perimetrului, ariei etc. a figurilor geometrice (diferite grade de complexitate).

Principalele facilități de comunicare oferite în cadrul platformei sunt: forumul, sistemul de chat și sistemul de mesagerie. Comunicarea poate fi sincronă sau asincronă. Rolul Forumului într-un curs Moodle este de informare, învățare colaborativă, socializare, de dezvoltare a gândirii critice, de dezvoltare a unui comportament proactiv în învățare. Platforma Moodle oferă cinci tipuri- standard de forumuri:

1. O singură intervenție simplă/„A single, simple discussion” se poate crea o singură discuție în forum, fapt ce va păstra conversația centrată asupra unui anumit subiect, fiecare persoană poate publica un singur subiect și oricâte dorește intervenții.
2. Fiecare cursant publică o singură intervenție/„Each person posts one discussion” fiecare utilizator poate începe o singură discuție pe un subiect de discuție, iar fiecare discuție poate avea mai multe răspunsuri.
3. Forum întrebare și răspuns. Tipul acesta de forum poate fi folosit atunci când se dorește un răspuns din partea cursanților pentru o întrebare nime. Este necesar ca cursanții să posteze răspunsurile lor înainte de a vedea postările celorlalți. După prima postare, cursanții pot vizualiza și răspunde la postările altora. Aceasta facilitate le oferă posibilitatea unei păreri personale, încurajând astfel gândirea originală și independentă.
4. Forum în format standard/”Standard forum displayed in a bloglike format”, cu afișarea discuțiilor sub formă de blog.
5. Forum standard pentru uz general/ “Standard forum for general use “ este un forum în format nonformal, standard, deschis, în care oricine poate propune oricând un subiect de discuție.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ARDELEAN, A. MĂNDRUȚ, O . *Didactica formării competențelor*. Arad: „Vasile Goldiș” Universiti Press, 2012.
2. BRUNNER U. *Aplicarea constructivismului în pedagogie*.
3. *Cadrul European al Calificărilor*. Chișinău, 2011.
4. *Codul educației*. Ministerul educației al Educației Moldova. Chișinău: 2014. www.edu.gov.md
5. DULAMĂ Maria Eliza. *Fundamente despre competențe. Teorie și practică*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2010.
6. PIAGET Jean. *Constructivismul cognitivist*.
7. VÎGOTSKI Lev. *Constructivismul social*.